

NSW Education Standards Authority

2023 HIGHER SCHOOL CERTIFICATE EXAMINATION

Classical Hebrew Continuers

General Instructions

- Reading time – 5 minutes
- Working time – 3 hours
- Write using black pen
- Your attention is drawn to the fact that the Divine Name is spelt in full in Biblical texts contained in this examination paper. If this is a matter of conscience for you, you should not discard the paper

---

Total marks: 100

Section I – 50 marks (pages 3–11)

This section has two parts, Part A and Part B

- Allow about 1 hour and 10 minutes for this section

Part A – 40 marks

- Attempt Questions 1–7

Part B – 10 marks

- Attempt Question 8

Section II – 20 marks (pages 12–14)

- Attempt Questions 9–11
- Allow about 50 minutes for this section

Section III – 30 marks (pages 16–19)

- Attempt Questions 12–13
- Allow about 1 hour for this section

BLANK PAGE

Section I – Prescribed Text – Tanakh

50 marks

Allow about 1 hour and 10 minutes for this section

Part A – 40 marks

Attempt Questions 1–7

Answer each question in a SEPARATE writing booklet. Extra writing booklets are available.

Use the extracts and your knowledge of the texts and prescribed commentaries in your answers.

Question 1 (4 marks)

Read the extract and then answer in ENGLISH the questions that follow.

Exodus 1:8–14

וַיִּקְרָא מֶלֶךְ-מִצְרָיִם עַל-מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא-יָדַע אֶת-יְיָ:	8
וַיֹּאמֶר אֶל-עַמּוֹ הַזֶּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ:	9
תָּבֹה גַתְחַכְמָה לּוֹ פֹּי-יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי-תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם-הוּא עַל- שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם-בָּנוּ וְעָלָה מִוֶּהֱאָרִיז:	10
וַיִּשְׂימוּ עָלָיו שְׂרֵי מֹסִים לְמַעַן עַנּוֹתוֹ בְּסִבְלָתָם וַיִּבְנוּ עָרֵי מִסְכָּנוֹת לְפָרְעֹה אֶת-פְּתָחַם וְאֶת-רַעְמִסִּס:	11
וַכֹּאשֶׁר יֵעָנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	12
וַיַּעֲבְדוּ מִצְרָיִם אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֹה:	13
וַיִּמְרְרוּ אֶת-חַיֵּיהֶם בְּעִבְדָּה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבָנִים וּבְכָל-עֲבָדָה בַּשָּׂדֶה אֶת כָּל-עֲבָדָתָם אֲשֶׁר-עָבְדוּ בְהֶם בְּפָרֹה:	14

Reproduced from the JPS Hebrew-English Tanakh
By permission of the University of Nebraska Press
© 2000 by the Jewish Publication Society

- (a) Parse וַיִּשְׂימוּ (verse 11), giving *shoresh*, *binyan* and tense/aspect. **1**
- (b) Explain the significance of Miriam's name in reflecting the era of the new king.
In your response, refer to the extract and relevant commentary. **3**

Question 2 (6 marks) Use a SEPARATE writing booklet.

Read the extract and then answer in ENGLISH the questions that follow.

Exodus 4:10–17

10 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְמוּלִי גַם
מִשְׁלֹשִׁים גַם מֵאֵז דְּבַרְךָ אֶל־עַבְדְּךָ כִּי כַבֵּד־פָּנָי וּכְבֹד לְשׁוֹן אֲנֹכִי:
11 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם אוֹ מִי־יִשְׁוֹם אֵלִים אוֹ חֵרֶשׁ אוֹ פֶקֶח אוֹ
עִוֵר הֲלֹא אֲנֹכִי יְהוָה:
12 וְעַתָּה לֵךְ וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תְּדַבֵּר:
13 וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי שְׁלַח־נָא בְיַד־תְּשַׁלַּח:
14 וַיַּחֲרֹאֶף יְהוָה בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהְרֹן אַחִיךָ הֲלוֹי יָדְעָתִי כִּי־דַבֵּר יְדַבֵּר
הוּא וְגַם הִנֵּה־הוּא יֵצֵא לְקִרְאָתְךָ וְרָאֶךָ וְשָׁמַח בְּלִבּוֹ:
15 וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו וְשָׁמַתְּ אֶת־הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּיךָ וְעִם־פִּיהוּ
וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן:
16 וְדַבַּר־הוּא לָךְ אֶל־הַעָם וְהָיָה הוּא יְהִיֶה־לָּךְ לִפֶּה וְאַתָּה תְהַנְיֶה־לּוֹ לְאֱלֹהִים:
17 וְאַתָּה־מִטָּה הִנֵּה תִקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־בוֹ אֶת־הָאֵתֶת:

Reproduced from the JPS Hebrew-English Tanakh
By permission of the University of Nebraska Press
© 2000 by the Jewish Publication Society

- (a) Explain Moses' reluctance to obey God's command, as expressed through the words **בִּי אֲדֹנָי** (verse 10). In your response, refer to the extract and relevant commentary. **3**
- (b) Parse **וְהוֹרִיתִי** (verse 15), giving *shoresh*, *binyan* and tense/aspect. **1**
- (c) How is the power of the Almighty conveyed in this extract? **2**

Question 3 (6 marks) Use a SEPARATE writing booklet.

Read the extract and then answer in ENGLISH the questions that follow.

II Samuel 3:12–16

- 12 וַיִּשְׁלַח אַבְנֵי מִלְּאָכִים | אֶל־דָּוִד תַּחַתוֹ [תַּחַתָּיו] לֵאמֹר לְמִי־אָרְץ לְאמֹר
כָּרַתָּה בְּרִיתִי אִתִּי וְהִנֵּה לְדָוִד עֲמֹד לְהִסָּב אֵלַי אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל:
13 וַיֹּאמֶר טוֹב אֲנִי אֶכְרַת אִתְּךָ בְּרִית אֵךְ דָּבָר אֶחָד אֲנֹכִי שְׂאֵל מֵאִתְּךָ לֵאמֹר
לֹא־תִרְאֶה אֶת־פָּנָי כִּי | אִם־לִפְנֵי הִבִּיאֲךָ אֶת מִיכָל בֶּת־שָׂאוֹל בְּבֶאֱךָ
לְרֹאוֹת אֶת־פָּנָי:
14 וַיִּשְׁלַח דָּוִד מִלְּאָכִים אֶל־אִישׁ־בִּשְׂת בֶּן־שָׂאוֹל לֵאמֹר תִּגַּה אֶת־אִשְׁתִּי אֶת־
מִיכָל אֲשֶׁר אַרְשָׁתִּי לִי בְּמֵאָה עֲרָלוֹת פְּלִשְׁתִּים:
15 וַיִּשְׁלַח אִישׁ בִּשְׂת וַיִּקְחָהּ מֵעַם אִישׁ מֵעַם פְּלִשְׁתִּיאל בֶּן־לוּשׁ [לִישׁ]:
16 וַיֵּלֶךְ אִתָּהּ אִישָׁהּ הַלֵּוֹי וּבָכָה אַחֲרֶיהָ עַד־בְּחָרִים וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְנֵר לֵךְ
שׁוּב וְיָשׁוּב:

Reproduced from the JPS Hebrew-English Tanakh
By permission of the University of Nebraska Press
© 2000 by the Jewish Publication Society

- (a) תִּגַּה אֶת־אִשְׁתִּי אֶת־מִיכָל (verse 14) 2
- What was the rationale behind David's demand, according to *peshat* and *derash*?
- (b) Explain the effect that the repetition of וַיִּשְׁלַח creates in verses 12, 14 and 15. 4

Question 4 (3 marks) Use a SEPARATE writing booklet.

Read the extract and then answer in ENGLISH the question that follows.

II Samuel 3:28–32

- 28 וישמע דוד מאחרי כו ויאמר נקי אנכי וממלכתי מעם יהוה עד-עולם
מדמי אבנר בן-נר:
29 וְחָלוּ עַל-רֹאשׁ יוֹאָב וְאֵל כָּל-בֵּית אָבִיו וְאֵל-יִפְרַת מִבֵּית יוֹאָב זָב וּמִצָּרַע
וּמִחֲזִיק בַּפֶּלֶךְ וְנִפְל בְּחָרֵב וְחִסְר־לָחֶם:
30 וַיּוֹאֵב וְאֲבִישׁי אָחִיו הָרְגוּ לְאַבְנֵר עַל־אֲשֶׁר הִמִּית אֶת-עֲשָׂהאֵל אַחֵיהֶם
בְּגִבְעוֹן בְּמִלְחָמָה:
31 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-יוֹאָב וְאֵל-כָּל-הָעָם אֲשֶׁר-אִתּוֹ קְרָעוּ בְּגָדֵיכֶם וְחַגְרוּ שָׁקִים
וְסַפְדוּ לִפְנֵי אַבְנֵר וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד הִלֵּךְ אַחֲרֵי הַמָּטָה:
32 וַיִּקְבְּרוּ אֶת-אַבְנֵר בְּחִבְרוֹן וַיִּשָּׂא הַמֶּלֶךְ אֶת-קוֹלוֹ וַיִּבְדֵּל אֶל-קָבֶר אַבְנֵר
וַיִּבְכּוּ כָּל-הָעָם:

Reproduced from the JPS Hebrew-English Tanakh
By permission of the University of Nebraska Press
© 2000 by the Jewish Publication Society

Explain the ways David demonstrated his innocence in relation to Abner's death. In your response, refer to the extract and commentary.

3

Question 5 (8 marks) Use a SEPARATE writing booklet.

Read the extract and then answer in ENGLISH the questions that follow.

II Samuel 6:3–7

- 3 וַיִּרְכְּבוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל־עֲגֹלָה חֲדָשָׁה וַיִּשְׂאֵהוּ מִבַּיִת אַבְיָנָדָב אֲשֶׁר
בְּגִבְעָה וַעֲזָא וְאֶחָיו בְּנֵי אַבְיָנָדָב נְהַגִּים אֶת־הָעֲגֹלָה חֲדָשָׁה:
4 וַיִּשְׂאֵהוּ מִבַּיִת אַבְיָנָדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְאֶחָיו הַלֵּךְ לִפְנֵי
הָאֲרוֹן:
5 וַדָּוִד ׀ וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל מְשֻׁחָקִים לִפְנֵי יְהוָה בְּכָל עֲצֵי בְרוֹשִׁים וּבְכַנָּרוֹת
וּבְנֻבָלִים וּבְתַפִּים וּבְמִנְעֻנְעִים וּבְצִלְצָלִים:
6 וַיָּבֹאוּ עַד־גֵּרֹן נָכוֹן וַיִּשְׁלַח עֲזָא אֶל־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֹּאמְרוּ בּוֹ כִּי שָׁמַטוּ
הַבְּקָר:
7 וַיַּחֲרֹאֶף יְהוָה בְּעֵזָה וַיִּכֶהוּ שָׁם הָאֱלֹהִים עַל־הַנִּשָּׁל וַיָּמָת נֶשֶׁם עִם אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים:

Reproduced from the JPS Hebrew-English Tanakh
By permission of the University of Nebraska Press
© 2000 by the Jewish Publication Society

- (a) According to the commentary, how does verse 3 foreshadow the ensuing tragedy? **2**
- (b) Account for God's reaction of וַיַּחֲרֹאֶף יְהוָה (verse 7). In your response, refer to the extract and commentary. **3**
- (c) Account for the vocalisation of the ׀ in each of the following words. **3**
- וַדָּוִד (verse 5)
  - וּבְנֻבָלִים (verse 5)
  - וַיָּבֹאוּ (verse 6)

Question 6 (4 marks) Use a SEPARATE writing booklet.

Read the extract and then answer in ENGLISH the questions that follow.

Esther 1:1–7

- 1 וַיְהִי בַיּוֹם אֲחֻשְׁרוּרֹשׁ הוּא אֲחֻשְׁרוּרֹשׁ הַמֶּלֶךְ מֵהַדּוֹ וְעַד־כּוֹשׁ וְשִׁבְעַת יָמִים
וַיֵּאָזֵן מְדִינָה:
- 2 בַּיָּמִים הֵהֵם כְּשֶׁבַת וְהַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁרוּרֹשׁ עַל כִּסֵּא מְלָכוֹתָו אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן
הַבִּירָה:
- 3 בְּשִׁנַּת שְׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתֵּה לְכָל־שָׂרָיו וְעַבְדָּיו יָחִיל וּפָרַס וּמְדֵי
הַפְּרָתָמִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת לְפָנָיו:
- 4 בְּהִרְאֹתוֹ אֶת־עֵשֶׂר כְּבוֹד מְלָכוֹתָו וְאֶת־יָקָר תַּפְאָרַת גְּדוּלְתוֹ יָמִים רַבִּים
שְׂמוֹנִים וּמֵאֵת יוֹם:
- 5 וּבְמָלוּאֵת וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל־הַעַם הַנְּמַצְאִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה
לְמַגְדוֹל וְעַד־קֶטֶן מִשְׁתֵּה שְׁבַעַת יָמִים בַּחֲצָר גִּנַּת בֵּיתוֹ הַמֶּלֶךְ:
- 6 חוֹר וּכְרָפֶס וְתַכְלֵת אַחֲוִי בְּחַבְלֵי־בוּץ וְאַרְגָּמָן עַל־גְּלִילֵי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי יָגוֹשׁ
מְטוֹת וְזָהָב וְכֶסֶף עַל רִצְפַת בַּהֲטֹ־וְשֵׁשׁ וְזָר וְסִחָרֹת:
- 7 וְהַשְׂקוֹת בְּכָל־יְזֶהָב וְכָל־יָמִים שְׂמוֹנִים וְיָזֵן מְלָכוֹת רַב כִּיֵּד הַמֶּלֶךְ:

Reproduced from the JPS Hebrew-English Tanakh
By permission of the University of Nebraska Press
© 2000 by the Jewish Publication Society

- (a) Parse כְּשֶׁבַת (verse 2), giving *shoresh*, *binyan* and tense/aspect. **1**
- (b) Explain the king's decision for holding a מִשְׁתֵּה at this time. In your response, refer to the extract and commentary. **3**

Question 7 (9 marks) Use a SEPARATE writing booklet.

Read the extract and then answer in ENGLISH the questions that follow.

Esther 3:7–11

- 7 בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא־תִּחְדָּשׁ נִיטֹן בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה לַמֶּלֶךְ אַחֲשֻׁרוּשׁ
הַפִּיל פּוּר־הוּא הַגּוֹרֵל לְפָנָי הָמָן מִיּוֹם אֶלְיוֹם וּמִתְחַדָּשׁ לְחֲדָשׁ שְׁנַיִם־עֶשְׂרִי
הוּא־תִּחְדָּשׁ אֲדָר:
- 8 וַיֹּאמֶר הָמָן לַמֶּלֶךְ אַחֲשֻׁרוּשׁ יִשְׁנֹו עִם־אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרָד בֵּין הָעַמִּים בְּכָל
מְדִינֹת מְלֻכּוֹתָּךְ וְדַתֵּיהֶם שָׁנוֹת מְכַל־עַם וְאֶת־דַּתִּי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עֹשִׂים
וְלַמֶּלֶךְ אִיו־שָׁנָה לְהַנִּיחָם:
- 9 אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכְתֹּב לְאַבְדָּם וְעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כֶּסֶף־כֶּסֶף אֲשַׁקּוּל־עַל־
יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה לְהָבִיא אֶל־גַּגְנֵי הַמֶּלֶךְ:
- 10 וַיִּסַּר הַמֶּלֶךְ אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהָמָן בֶּן־הַמְּדַתָּא הָאֲגָגִי צִרְרֵי
הַיְהוּדִים:
- 11 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמָן הֲכִסֶּף נָתַוֹן לָךְ וְהָעַם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ:

Reproduced from the JPS Hebrew-English Tanakh
By permission of the University of Nebraska Press
© 2000 by the Jewish Publication Society

- (a) Account for the different vocalisations of the definite article in הָרִאשׁוֹן and הַגּוֹרֵל (verse 7). **2**
- (b) How does the commentary show that Haman's deceit is revealed through his use of the word אֲבָדָם (verse 9)? **3**
- (c) יִשְׁנֹו עִם־אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרָד (verse 8) **4**

How did Haman persuade the king to support his annihilation of the Jewish people? In your response, refer to the extract and commentary.

Section I (continued)

Part B – 10 marks

Attempt Question 8

Answer the question in a SEPARATE writing booklet. Extra writing booklets are available.

Your answer will be assessed on how well you:

- demonstrate knowledge and understanding of the prescribed text(s) relevant to the question
  - communicate ideas and information using relevant examples
  - present a logical and cohesive response
-

Question 8 (10 marks) Use a SEPARATE writing booklet.

Read the statement and then answer in ENGLISH the question that follows.

The Tanakh reveals different forms of conflict that have been experienced in all aspects of life.

(Anonymous)

Assess the accuracy of this statement by examining the extracts provided on page 11 and other related verses you have studied. **10**

Question 8 continues on page 11

Question 8 (continued)

Exodus 2:12–13

- 12 וַיִּפֶן כַּהֲנָן וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּדְּ אֶת־הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחֹל:
13 וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשְּׁנִי וַהֲנִי וַהֲנִי שְׁנֵי־אֲנָשִׁים עֹבְרִים נֹצִים וַיֹּאמֶר לְרִשָׁע לְמָה תִּכְהָרַע:
רַעְדָּה:

Exodus 5:1–2

- 1 וְאַחֲרַיִם בָּאוּ מִצְרַיִם וַיֹּאמְרוּ אֶל־פְּרֹעֹה כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
שְׁלַח אֶת־עַמִּי וַיִּתְּנוּ לִי בְמִדְבָר:
2 וַיֹּאמֶר פְּרֹעֹה מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקוֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי
אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח:

II Samuel 2:17, 22

- 17 וַתְּהִי הַמְּלָחָמָה קָשָׁה עַד־מָאֵד בַּיּוֹם הַהוּא וַיַּגִּיף אַבְנֵר וְאֲנָשָׁי יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו
עֹבְרֵי דָוִד:
22 וַיִּסֹּף עוֹד אַבְנֵר לֵאמֹר אֶל־עֲשֵׂה־אֵל סוּר לָךְ מֵאַחֲרַי לְמָה אֶכְפֹּה אֶרְצָה
וְאִיךָ אֶשָּׂא פָנָי אֶל־יְוָאָב אַחִיקָה:

II Samuel 4:10–11

- 10 כִּי הַמַּגִּיד לִי לֵאמֹר הִנֵּה־יָמַת שָׂאוּל וְהוּא־הֵיךָ כַּמְבַּשֵּׁר בְּעֵינָיו וְאַתְּנָה בּוֹ
וְאַתְּרַגְּמוּ בְּצַקְלָג אֲשֶׁר לְתַתִּי־לוֹ בְּשָׂרָה:
11 אַף כִּי־אֲנָשִׁים רָשָׁעִים הָרְגוּ אֶת־אִישׁ־צַדִּיק בְּבֵיתוֹ עַל־מִשְׁפָּכּוֹ וְעַתָּה
הֲלוֹא אֲבַקֵּשׁ אֶת־דָּמוֹ מִיְדֵיכֶם וּבְעַרְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָאָרֶץ:

Esther 4:13–14

- 13 וַיֹּאמֶר מְרֹדֶכַי לְהֵשִׁיב אֶל־אַסְתֵּר אֶל־תְּדַמִּי בְּנִפְשֶׁךָ לְהַמְלִיט בַּיִת־הַמֶּלֶךְ
מִכָּל־הַיְהוּדִים:
14 כִּי אִם־תִּתְּרַשׁ תִּתְּרִישִׁי בְּעַת הַזֹּאת רֹוח וְהַצִּלָּה יַעֲמֹד לַיהוּדִים מִמְּקוֹם
אַחֲרָי וְאִתּוֹ וּבֵית־אֲבִיךָ תִּתְּרִישִׁי וְיָדְעַת אִם־לָעֵת כָּזֹאת הִגַּעְתָּ לְמַלְכוּת:

Reproduced from the JPS Hebrew-English Tanakh
By permission of the University of Nebraska Press
© 2000 by the Jewish Publication Society

End of Question 8

Section II – Prescribed Text – Mishna

20 marks

Attempt Questions 9–11

Allow about 50 minutes for this section

Answer each question in a SEPARATE writing booklet. Extra writing booklets are available.

Use the extracts and your knowledge of the texts and prescribed commentaries in your answers.

Question 9 (9 marks) Use a SEPARATE writing booklet.

Read the extract and then answer in ENGLISH the questions that follow.

Mishna, Bava Kamma 3:5

זֶה בָּא בְחֵבִיתוֹ, וְזֶה בָּא בְקוֹרְתּוֹ, נִשְׁפָּרָה כְּדוֹ שָׁל זֶה בְּקוֹרְתּוֹ שָׁל זֶה, פְּטוֹר,
שְׁלֵזָה רְשׁוּת לְהֵלֵךְ וְלָזֶה רְשׁוּת לְהֵלֵךְ. הִיָּה בְעַל קוֹרֵה רְאִשׁוֹן, וּבְעַל חֵבִית
אַחֲרוֹן, נִשְׁפָּרָה חֵבִית בְּקוֹרֵה, פְּטוֹר בְּעַל הַקּוֹרֵה. וְאִם עֹמֵד בְּעַל הַקּוֹרֵה,
חֵיֵב. וְאִם אָמַר לְבַעַל הַחֵבִית עֹמֵד, פְּטוֹר. הִיָּה בְעַל חֵבִית רְאִשׁוֹן וּבְעַל
קוֹרֵה אַחֲרוֹן, נִשְׁפָּרָה חֵבִית בְּקוֹרֵה, חֵיֵב. וְאִם עֹמֵד בְּעַל חֵבִית, פְּטוֹר. וְאִם
אָמַר לְבַעַל קוֹרֵה עֹמֵד, חֵיֵב. וְכֵן זֶה בָּא בְּגִירוֹ וְזֶה בְּפִשְׁתָּנוֹ:

Reproduced from Bava Kamma by Artscroll Series Schottenstein edition
with permission of the copyright holders, ArtScroll / Mesorah Publications, Ltd.

- (a) Summarise the responsibilities of individuals bearing objects within a public domain. **2**
- (b) Explain how this mishna identifies who is חֵיֵב and who is פְּטוֹר. **5**
- (c) Identify TWO features of Mishnaic language in this extract. **2**

Question 10 (4 marks) Use a SEPARATE writing booklet.

Read the extract and then answer in ENGLISH the question that follows.

Mishna, Bava Kamma 2:2

כיצד הישן מועדת. לאכל את הראוי לה. הבהמה מועדת לאכל פרות וירקות. אכלה כסות או כלים, משלם תצי גזק. במה דברים אמורים. ברשות הנזק, אבל ברשות הרבים, פטור. אם נהגית, משלם מה שנהגית. כיצד משלם מה שנהגית. אכלה מתוך הרחבה, משלם מה שנהגית. מצדי הרחבה, משלם מה שהזיקה. מפתח התנות, משלם מה שנהגית. מתוך התנות, משלם מה שהזיקה:

Reproduced from Bava Kamma by Artscroll Series Schottenstein edition
with permission of the copyright holders, ArtScroll / Mesorah Publications, Ltd.

כיצד משלם מה שנהגית

4

Explain how the concept of *benefit* (נהנה) influences the Mishnaic laws surrounding responsibility for damages.

Please turn over

Question 11 (7 marks) Use a SEPARATE writing booklet.

Read the extract and then answer in ENGLISH the questions that follow.

Mishna, Bava Kamma 6:6

גַּזְזוּ וְשִׁצְצוּ מִתַּחַת הַפְּטִישׁ וְהַזִּיק, חֵיב. גָּמַל וְשֶׁהָיָה טָעוֹן פִּשְׁתָּן וְעֵבֶר בְּרִשׁוֹת
הָרִבִּים, וְנִכְנַס פִּשְׁתָּנוֹ לְתוֹךְ הַחֲנוּת, וְדָלְקוּ בָּנֵרוֹ שֶׁל חֲנוּנִי וְהִדְלִיק אֶת
הַבִּירָה, בַּעַל הַגָּמַל חֵיב. הִנִּיחַ חֲנוּנִי נֵרוֹ מִבַּחוּץ, הַחֲנוּנִי חֵיב. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר, בָּנֵר חֲנוּכָה פְּטוּר:

Reproduced from Bava Kamma by Artscroll Series Schottenstein edition
with permission of the copyright holders, ArtScroll / Mesorah Publications, Ltd.

- (a) How does this mishna reflect the laws and ethics within the context of the Mishnaic period? Provide examples from the extract. **5**
- (b) How do Rabbinic laws justify the ruling of Rabbi Yehuda? **2**

BLANK PAGE

Please turn over

Section III — Unseen Text – Tanakh

30 marks

Attempt Questions 12–13

Allow about 1 hour for this section

Answer the question in a SEPARATE writing booklet. Extra writing booklets are available.

Question 12 (14 marks) Use a SEPARATE writing booklet.

Read the extract and then answer in ENGLISH the questions that follow.

Title: *Covenant and conclusion*

Context: *Joshua prepares the Israelites for his imminent death*

Joshua 24:20–31

- 20 כִּי תַעֲזֹבוּ אֶת־יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֱלֹהֵי נֹכַר וְשָׁב וְהָרַע לָכֶם וְכִלְיָה אֶתְכֶם אַחֲרַי
אֲשֶׁר־הֵיטִיב לָכֶם:
- 21 וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֹא כִי אֶת־יְהוָה נַעֲבֹד:
- 22 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם עַדִּים אַתֶּם בָּכֶם כִּי־אַתֶּם בְּחַרְתֶּם לָכֶם אֶת־יְהוָה
לְעַבֹד אוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ עַדִּים:
- 23 וַעֲתָה הִסִּירוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֹּכַר אֲשֶׁר בְּקַרְבְּכֶם וְהִטּוּ אֶת־לְבַבְכֶם אֶל־יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
- 24 וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נַעֲבֹד וּבְקוֹלוֹ נִשְׁמָע:
- 25 וַיְכַרֵת יְהוֹשֻׁעַ בְּרִית לָעָם בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׂם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט בְּשִׁבְכֶם:
- 26 וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת אֱלֹהִים וַיִּקַּח אֶבֶן גְּדוֹלָה
וַיְקִימָהּ שָׁם תַּחַת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר בְּמִקְדָּשׁ יְהוָה:
- 27 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־הָעָם הִנֵּה הָאֶבֶן הַזֹּאת תִּהְיֶה־בָנוּ לְעֵדָה כִּי־הָיָא
שָׁמְעָה אֶת כָּל־אֲמָרֵי יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עִמָּנוּ וְהִיָּתָה בְּכֶם לְעֵדָה פֶּן־תִּכְחַשׁוּן
בְּאֵלֹהֵיכֶם:
- 28 וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעָם אִישׁ לְבִנְיָתוֹ:
- 29 וַיְהִי אַחֲרַי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בְּוָנוֹ עָבֵד יְהוָה בְּוָן־מָאָה וְעֶשְׂרֵת
שָׁנִים:
- 30 וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בְּגִבּוֹל נַחֲלָתוֹ בְּתִמְנַת־סֹרַח אֲשֶׁר בְּהַר־אֶפְרַיִם מִצָּפוֹן לְהַר־
גִּעְשׁ:
- 31 וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה כָּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יְמֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הָאָרְצוּ
מִיָּם אַחֲרָי יְהוֹשֻׁעַ וְאַחֲרָי יָדְעוּ אֶת כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל:

Reproduced from the JPS Hebrew-English Tanakh by permission of the University of Nebraska Press
© 2000 by the Jewish Publication Society

Question 12 continues on page 17

Question 12 (continued)

Glossary:

נָכַר	<i>foreign</i>
וּכְלָהּ	<i>destroy</i>
עֵדִים	<i>witnesses</i>
וְהָטוּ	<i>turn/direct</i>
אֵלֶּה	<i>oak/door post</i>
בְּחָשׁ	<i>forget/abandon</i>

- (a) Describe the Israelites' response to Joshua's warning in verse 20. **2**
- (b) What is the translation of כִּי in verse 20? **1**
- (c) Provide an example of the pausal form in this extract. **1**
- (d) Describe what Joshua leaves the Israelites as a reminder of their בְּרִית (verses 25–26) with God. **3**
- (e) Parse וַיִּקְיֶמֶה (verse 26), giving *shoresh*, *binyan*, tense/aspect and meaning. **2**
- (f) Parse וַיִּשְׁלַח (verse 28), giving *shoresh*, *binyan* and tense/aspect. **1**
- (g) What biographical details does this extract reveal about Joshua? **2**
- (h) Outline Joshua's legacy. **2**

End of Question 12

Question 13 (16 marks) Use a SEPARATE writing booklet.

Read the extracts and then answer in ENGLISH the questions that follow.

Title: Gideon punishes the people of Sukkot and Penuel for their insolence

Context: Gideon pursues Zebah and Zalmunna, the kings of Midian

Judges 8:4–9, 12–17

- 4 וַיָּבֹא גִדְעוֹן הַיִּרְדְּנָה עִבְרָה הוּא וּשְׁלֹש־מֵאוֹת הָאִישׁ אֲשֶׁר אִתּוֹ עֲנִיפִים
וְרֹדְפִים:
- 5 וַיֹּאמֶר לְאֲנָשֵׁי סְכוֹת תְּנוּ-נָא כְּכָרוֹת לָחֶם לָעַם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵי כִּי-עֲנִיפִים הֵם
וְאַנְכִי רֹדֵף אַחֲרֵי זָבַח וְצַלְמֻנֶע מַלְכֵי מִדְיָן:
- 6 וַיֹּאמֶר שָׂרֵי סְכוֹת הֶכֶף זָבַח וְצַלְמֻנֶע עִתָּה בְיָגְדֶךָ כִּי-נִתְּנוּ לְצַבָּאָה לָחֶם:
- 7 וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן לָכֵן בָּתַת יְהִנָּה אֶת-זָבַח וְאֶת-צַלְמֻנֶע בְּיָדֵי וּדְשָׁתִי אֶת-
כְּשָׁרְכֶם אֶת-קוֹצֵי הַמִּדְבָּר וְאֶת-הַבְּרִקָּנִים:
- 8 וַיַּעַל מִשֵּׁם פְּנוּאֵל וַיִּדְבֹּר אֲלֵיהֶם כְּזָאת וַיַּעֲנוּ אוֹתוֹ אֲנָשֵׁי פְּנוּאֵל כַּאֲשֶׁר עָנוּ
אֲנָשֵׁי סְכוֹת:
- 9 וַיֹּאמֶר גַּם-לְאֲנָשֵׁי פְּנוּאֵל לֵאמֹר בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם אָתֶּן אֶת-הַמַּגְדָּל הַזֶּה:
- 12 וַיָּנוּסוּ זָבַח וְצַלְמֻנֶע וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם וַיִּלְכְּדֵם אֶת-שָׁנָי | מַלְכֵי מִדְיָן אֶת-זָבַח
וְאֶת-צַלְמֻנֶע וְכָל-הַמַּתְנַה הַתְּחִיד:
- 13 וַיָּשָׁב גִּדְעוֹן בְּנִי-יֹאשׁ מִן-הַמִּלְחָמָה מִלְּמַעְלָה הַחֲרָס:
- 14 וַיִּלְכְּדוּ-גַעַר מֵאֲנָשֵׁי סְכוֹת וַיִּשְׁאָלְהוּ וַיִּכְתֹּב אֵלָיו אֶת-שָׂרֵי סְכוֹת וְאֶת-זִקְנֵיהָ
שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה אִישׁ:
- 15 וַיָּבֹא אֶל-אֲנָשֵׁי סְכוֹת וַיֹּאמֶר הִנֵּה זָבַח וְצַלְמֻנֶע אֲשֶׁר חִרְפְּתֶם אוֹתִי לֵאמֹר
הֶכֶף זָבַח וְצַלְמֻנֶע עִתָּה בְיָגְדֶךָ כִּי נִתְּנוּ לְאֲנָשֵׁי הַיַּעֲפִים לָחֶם:
- 16 וַיִּקַּח אֶת-זִקְנֵי הָעִיר וְאֶת-קוֹצֵי הַמִּדְבָּר וְאֶת-הַבְּרִקָּנִים וַיִּדַע בְּהֵם אֶת
אֲנָשֵׁי סְכוֹת:
- 17 וְאֶת-מַגְדָּל פְּנוּאֵל נָתַן וַיִּהְרֹג אֶת-אֲנָשֵׁי הָעִיר:

Reproduced from the JPS Hebrew-English Tanakh by permission of the University of Nebraska Press
© 2000 by the Jewish Publication Society

Question 13 continues on page 19

Question 13 (continued)

Glossary:

רָדַף	<i>pursue</i>
בָּכָרוֹת	<i>loaves</i>
הַכֹּף	<i>palm of hand</i>
וְדַשְׁתִּי	<i>I will whip/thresh</i>
קוֹצֵי	<i>thorn</i>
הַבְּרִקָּנִים	<i>briars/thorny bushes</i>
אֶתֵּן	<i>I will tear down</i>
וַיִּלְכְּדוּ	<i>capture</i>
חָרַד	<i>tremble</i>
חָרַפ	<i>mock</i>

- (a) Translate הִירָדְנָה (verse 4) into English. **1**
- (b) Outline the state of Gideon's army in verse 4. **2**
- (c) How did Gideon respond to the insults of the שָׂרֵי סִכּוֹת (verse 6) and אַנְשֵׁי פְּנוּאֵל (verse 8)? **3**
- (d) Account for the presence and absence of the *dagesh* in בְּשׁוֹבֵי בְּשָׁלוֹם (verse 9). **2**
- (e) Parse הִתְנֶה (verse 5), giving *shoresh*, *binyan*, tense/aspect and meaning. **2**
- (f) What was the result of Gideon's interrogation of the גֵּעַר (verse 14) from Sukkot? **1**
- (g) Evaluate Gideon's military leadership as explored in these extracts. Provide examples to support your response. **5**

End of paper

BLANK PAGE